The background features a light gray map of Greece and Turkey. A thick red line graph is overlaid on the map, showing a highly volatile trend that starts high on the left and ends low on the right, indicating a significant decline over time.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΙΚΡΑΙΝΕΙ: Από το 77% στο 16%

Η αθόρυβη
σχετική πτώση
της ελληνικής οικονομίας
απέναντι στην Τουρκία
το 1974–2024.

JOHN D. PAPPAS

GDP of Greece as a percentage of GDP of Turkey, 1974-2024

Year	GDP, constant 2015 USD			GDP, current USD		
	Greece (bn)	Turkey (bn)	Greece/Turkey	Greece (bn)	Turkey (bn)	Greece/Turkey
1974	112.7	144.8	77.80%	25.0	35.4	70.59%
1975	119.9	155.2	77.22%	28.1	46.0	61.09%
1976	128.1	171.5	74.69%	30.7	51.5	59.71%
1977	131.8	177.3	74.36%	35.7	58.7	60.79%
1978	141.4	180.0	78.57%	43.7	65.9	66.23%
1979	146.0	178.8	81.65%	53.7	89.6	59.95%
1980	147.0	174.5	84.27%	56.0	68.8	81.42%
1981	144.7	182.9	79.12%	51.6	71.2	72.52%
1982	143.1	189.5	75.53%	53.9	64.4	83.67%
1983	141.6	198.9	71.18%	48.7	61.8	78.87%
1984	144.4	212.2	68.04%	47.4	59.9	79.00%
1985	148.0	221.2	66.91%	47.2	67.2	70.14%
1986	148.8	236.7	62.85%	55.6	75.7	73.47%
1987	145.4	259.2	56.11%	64.7	87.2	74.25%
1988	151.7	265.2	57.19%	75.2	90.9	82.75%
1989	157.4	266.0	59.19%	78.1	107.1	72.87%
1990	157.4	290.6	54.17%	96.5	150.7	64.07%
1991	162.3	292.7	55.45%	103.7	151.0	68.65%
1992	163.4	307.5	53.16%	114.6	159.1	72.03%
1993	160.8	331.0	48.59%	107.3	180.4	59.47%
1994	164.0	315.5	51.99%	115.0	130.7	88.01%
1995	167.5	340.4	49.21%	135.0	234.7	57.51%
1996	169.8	364.7	46.55%	142.5	250.4	56.92%
1997	175.9	391.6	44.93%	138.8	263.8	52.60%
1998	182.0	399.1	45.60%	139.6	276.0	50.58%
1999	186.8	386.9	48.29%	137.1	256.7	53.43%
2000	194.5	413.9	47.00%	125.8	274.7	45.77%
2001	203.6	391.3	52.03%	132.1	202.2	65.31%
2002	213.1	416.5	51.17%	150.3	240.8	62.40%
2003	225.5	440.6	51.17%	196.9	315.4	62.44%
2004	237.6	484.4	49.05%	235.0	410.2	57.29%
2005	240.4	528.5	45.49%	242.3	508.3	47.67%
2006	255.9	565.9	45.22%	269.1	559.7	48.08%
2007	264.9	594.8	44.53%	314.2	685.2	45.86%
2008	265.0	600.2	44.15%	351.1	775.4	45.28%
2009	254.1	570.9	44.51%	326.8	653.9	49.98%
2010	239.6	619.7	38.67%	296.4	782.5	37.88%
2011	216.0	687.7	31.40%	283.2	844.2	33.55%
2012	198.0	720.8	27.47%	238.8	885.3	26.98%
2013	193.5	782.0	24.74%	236.6	962.2	24.59%
2014	195.0	818.0	23.84%	233.9	942.3	24.82%
2015	194.6	865.5	22.48%	194.6	865.5	22.48%
2016	194.5	894.2	21.75%	193.1	870.8	22.17%
2017	197.4	964.2	20.47%	200.4	863.9	23.20%
2018	201.4	997.6	20.19%	213.3	788.4	27.06%
2019	206.0	1,010.6	20.39%	207.3	775.9	26.72%
2020	187.1	1,028.9	18.18%	191.4	733.6	26.08%
2021	203.3	1,150.4	17.67%	218.3	839.9	25.99%
2022	214.5	1,213.0	17.68%	218.0	926.1	23.54%
2023	219.1	1,274.2	17.19%	242.9	1,141.2	21.29%
2024	223.7	1,316.6	16.99%	256.2	1,359.1	18.85%

Source: [The World Bank](#)

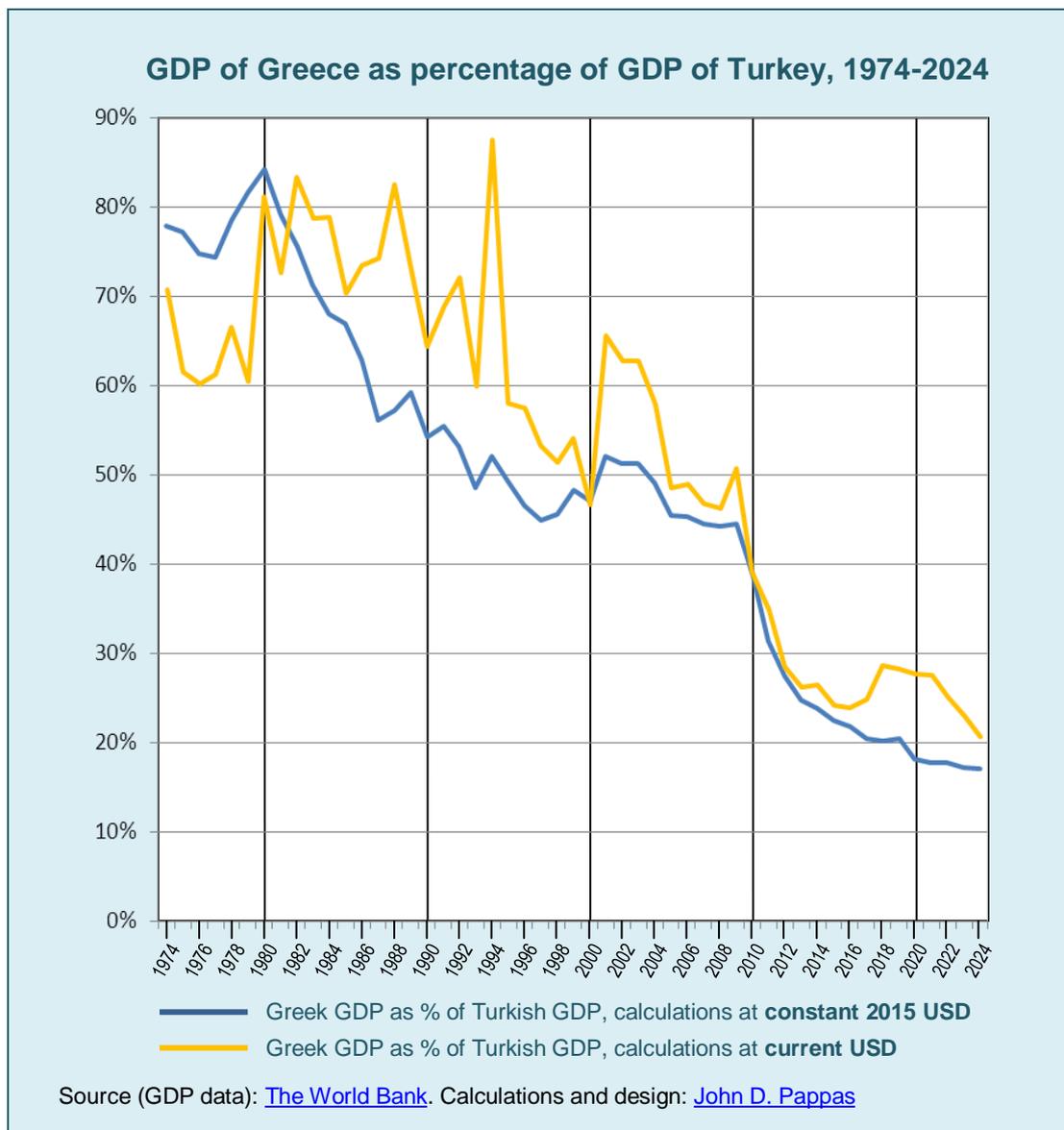
Compilation and calculations: [John D. Pappas](#)

Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΙΚΡΑΙΝΕΙ: Από το 77% στο 16%

Η αθόρυβη *σχετική πτώση* της ελληνικής οικονομίας απέναντι στην Τουρκία το 1974–2024.

John D. Pappas

Το 1974, στην αυγή της Μεταπολίτευσης, το ελληνικό ΑΕΠ σε σταθερές τιμές (2015) αντιστοιχούσε στο **77,80%** του τουρκικού. Πενήντα χρόνια αργότερα, το 2024, το ποσοστό αυτό έχει καταρρακωθεί στο **16,99%**. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα από οικονομία που ξεπερνούσε τα **τρία τέταρτα** του μεγέθους της Τουρκίας, βρίσκεται σήμερα περίπου στο **ένα έκτο**.

Η οικονομία καθορίζει την ισχύ

Για να κατανοήσουμε τις επιπτώσεις αυτής της δυναμικής—αρνητικής για την Ελλάδα και θετικής για την Τουρκία—αξίζει να θυμηθούμε τον Paul Kennedy, καθηγητή ιστορίας στο Yale και έναν από τους πλέον επιδραστικούς ιστορικούς στρατηγικής σκέψης. Στο κλασικό του έργο «[Η Άνοδος και η Πτώση των Μεγάλων Δυνάμεων](#)», που διδάσκεται σε κορυφαία πανεπιστήμια των Η.Π.Α., υποστήριξε ότι η διεθνής ισχύς δεν καθορίζεται μόνο από στρατούς και συμμαχίες, αλλά από τη **μακροχρόνια σχετική οικονομική δυναμική**. Όταν μια χώρα αυξάνεται ταχύτερα από μια άλλη, η ισορροπία ισχύος **μετατοπίζεται**—ακόμη κι αν καμία δεν καταρρεύσει απολύτως. Υπό αυτό το πρίσμα, η Ελλάδα δεν κατέρρευσε απόλυτα· κατέρρευσε **σε σχέση με τον βασικό της ανταγωνιστή**.

Η ισορροπία των πρώτων δεκαετιών

Στα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης, η Τουρκία είχε μεγαλύτερο πληθυσμό και μεγαλύτερη χερσαία στρατιωτική δύναμη, αλλά η Ελλάδα δεν υστερούσε σημαντικά σε παραγωγικό επίπεδο. Αυτή η σχετική εγγύτητα στήριζε την ικανότητα της χώρας να διατηρήσει μια ισορροπία στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο, περιορίζοντας πιθανούς κινδύνους σύγκρουσης.

Κατά μέσο όρο, το ελληνικό ΑΕΠ σε σχέση με το τουρκικό ήταν **78,41%** επί πρωθυπουργίας Καραμανλή του πρεσβύτερου (1974-1980) και μειώθηκε στο **65,22%** επί πρώτης πρωθυπουργίας Ανδρέα Παπανδρέου (1981-1989). Παρά τις πολιτικές αναταράξεις και τις διεθνείς κρίσεις, η χώρα διατηρούσε μια σχετική οικονομική εγγύτητα που λειτουργούσε ως οικονομικό «μαξιλάρι ασφαλείας», δηλαδή μια οικονομία που μπορούσε να χρηματοδοτεί την αναλογία **7:10** στους εξοπλισμούς Ελλάδος-Τουρκίας.

Η σταδιακή απόκλιση όμως, που άρχισε από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, συνεχίστηκε «μεθ' ορμής ακαθέκτου» κατά τις επόμενες δεκαετίες, σε μια σαφή μακροπρόθεσμη τάση. Κατά μέσο όρο, το ελληνικό ΑΕΠ σε σχέση με το τουρκικό μειώθηκε ακόμα περισσότερο, στο **48,41%** επί πρωθυπουργίας Σημίτη (1996-2004) και στο **45,56%** επί πρωθυπουργίας Καραμανλή του νεότερου (2004-2009). Στην εποχή δε των μνημονίων, συντελείται η καταβαράθρωσή του από **44,51%** το 2009 στο επικίνδυνα χαμηλό **20,39%** το 2019, ήτοι σε μέγεθος που δεν μπορούσε πλέον να διασφαλίσει τη χρηματοδότηση της εξοπλιστικής ισορροπίας μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. Η πτωτική πορεία συνεχίζεται και στη «μεταμνημονιακή» εποχή, για να προσγειωθεί «ανώμαλα» στο μόλις **16,99%** το 2024.¹

¹ Σε σταθερές τιμές (constant USD 2015), το ελληνικό ΑΕΠ ως ποσοστό του τουρκικού είναι **16,99%** το 2024. Σε τρέχουσες τιμές (current USD), λόγω συναλλαγματικών διαφορών, διαμορφώνεται στο **18,85%** το 2024. Η διαφορά δεν αλλάζει τη μακροχρόνια τάση: από σχετική εγγύτητα στα μέσα της δεκαετίας του 1970, η Ελλάδα σήμερα βρίσκεται πολύ χαμηλότερα—οικονομικά έχει καταβαράθρωθεί—σε σχέση με

Οι ψευδαισθήσεις της ΟΝΕ, ενώ η οικονομία μικραίνει

Κατά τη δεκαετία του 1990 και μέχρι τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, η Ελλάδα κινείται μεταξύ 45% και 55% του τουρκικού ΑΕΠ. Η ένταξη στην ΟΝΕ και η νομισματική σταθερότητα δημιουργούν εικόνα σύγκλισης με την Ευρώπη, αλλά η σύγκριση με την Τουρκία αποκαλύπτει ότι η Ελλάδα χάνει σταδιακά σε *σχετική ισχύ* (relative power), δηλαδή το Ελληνικό ΑΕΠ μειώνεται όλο και περισσότερο ως ποσοστό του Τουρκικού ΑΕΠ.² Η Τουρκία επενδύει στη βιομηχανία, αυξάνει τον πληθυσμό και διευρύνει την αγορά της, ενώ η Ελλάδα εστιάζει κυρίως σε υπηρεσίες και κατανάλωση.

Η μεγάλη καμπή: Η κρίση του 2010

Μετά το 2009, η πτώση γίνεται δραματική. Από περίπου **45%** το 2009, η Ελλάδα κατεβαίνει στο **31%** το 2011 επί κυβερνήσεως Γιώργου Παπανδρέου, στο **24%** το 2014 επί κυβερνήσεως Σαμαρά, και στο μόλις **20%** το 2019 επί κυβερνήσεως Τσίπρα. Μέσα σε λίγα χρόνια, η χώρα χάνει **πάνω από το μισό** της σχετικής οικονομικής ισχύος της απέναντι στην Τουρκία, οι εξοπλισμοί της Ελλάδας παγώνουν, ενώ η Τουρκία συνεχίζει να επεκτείνει την οικονομική της βάση, να αναπτύσσει την εξαγωγική πολεμική της βιομηχανία³ και να εξοπλίζει τις ένοπλες δυνάμεις της.

Τα οικονομικά όρια της ισορροπίας δυνάμεων

Μια κρίσιμη διάσταση της Μεταπολίτευσης είναι η αναλογία «**7:10**» στην αμερικανική στρατιωτική βοήθεια προς Ελλάδα και Τουρκία και στον εν γένει εξοπλισμό αυτών των δύο συμμάχων του ΝΑΤΟ. Εφαρμόσθηκε άτυπα από τις Η.Π.Α. από το 1974 ως μέσο ισορροπίας στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο,

τον κύριο ανταγωνιστή της (δηλαδή «constant» ή «current» είναι δύο όψεις της ίδιας πτώσης), όπως αναλύεται στον πίνακα και απεικονίζεται στο γράφημα.

² Είναι χαρακτηριστικό, ότι εάν το ΑΕΠ εκάστης χώρας υπολογιστεί σε *Ισοτιμία Αγοραστικής Δύναμης* (Purchasing Power Parity) σε σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία διεθνών δολαρίων έτους 2021, τότε η παρακμή φαίνεται ακόμη μεγαλύτερη: το μέγεθος του ελληνικού ΑΕΠ (GDP PPP, constant 2021 international \$) ως ποσοστού του αντίστοιχου τουρκικού, μειώθηκε δραστικά από **40,21%** το 1990 σε μόλις **12,61%** το 2024, δηλαδή στο **ένα όγδοο** του τουρκικού.

³ Η Τουρκία έχει οικοδομήσει ένα ισχυρό αμυντικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα που απαριθμεί πλέον περισσότερες από 3.500 εταιρείες—αριθμός που υπερβαίνει το άθροισμα των 2.800 επιχειρήσεων των 29 Ευρωπαίων συμμάχων του ΝΑΤΟ. Κατέχει το 65% της παγκόσμιας αγοράς εξαγωγών οπλισμένων μη επανδρωμένων αεροσκαφών (UCAV), ενώ οι αμυντικές της εξαγωγές άγγιξαν το ιστορικό υψηλό των 10,56 δισ. δολαρίων το 2025 (σημειώνοντας κατακόρυφη άνοδο από τα 7,1 δισ. το 2024). Παράλληλα, ο δείκτης εγχώριας προστιθέμενης αξίας (εντοπιότητα) στην παραγωγή οπλικών συστημάτων ξεπέρασε πλέον το 80%.

αλλά δεν ήταν αποκομμένη από την οικονομική πραγματικότητα της εποχής. Όταν η Ελλάδα βρισκόταν στο 77% του τουρκικού ΑΕΠ, μια αναλογία 7 προς 10 στους εξοπλισμούς ήταν δημοσιονομικά και παραγωγικά βιώσιμη· κινείτο εντός των ορίων που μπορούσε να αντέξει η ελληνική οικονομία χωρίς να διαρραγεί η εσωτερική της ισορροπία. Η οικονομία, ακόμη κι αν δεν αναφερόταν ρητά, λειτουργούσε ως υποκείμενο πλαίσιο *βιώσιμης* στρατηγικής.

Μια τέτοια φόρμουλα (**7 προς 10**) δύσκολα θα μπορούσε να εφαρμοστεί εάν τότε ίσχυε η σημερινή οικονομική αναλογία **1,6 προς 10**—δηλαδή εάν η Τουρκία είχε **εξαπλάσιο** οικονομικό μέγεθος από την Ελλάδα, όπως συμβαίνει σήμερα. Καμία στρατιωτική ισορροπία δεν μπορεί να σταθεί μακροχρόνια όταν αποκόπτεται από το σχετικό οικονομικό της υπόβαθρο.

Η Ελλάδα παρακμάζει

Επομένως η Ελλάδα, συγκρινόμενη με τον βασικό της ανταγωνιστή, την Τουρκία, **μίκρυνε** κατά τη διάρκεια αυτών των περιόδων—δηλαδή μειώθηκε η *σχετική ισχύς* της, ανεξάρτητα από τις μεθόδους υπολογισμού του ΑΕΠ κάθε χώρας—και **συνεχίζει να μικραίνει**.⁴ Η προπαγανδιστική εμμονή κάποιων πολιτικών στα «καλά νέα» του ΑΕΠ, που αυτό καθ' εαυτό αυξάνεται κάθε χρόνο (η μισή αλήθεια), δεν μπορεί τελικά να κρύψει τον «ελέφαντα μέσα στο δωμάτιο», τη μεγαλύτερη εικόνα της *σχετικής παρακμής* σε σχέση με την Τουρκία (η άλλη μισή αλήθεια): Όπως και αν συγκριθούν τα ΑΕΠ των δύο χωρών, αναδεικνύουν τη συνεχιζόμενη **σχετική σμίκρυνση** της Ελλάδας και παράλληλα τη **σχετική γιγάντωση** της Τουρκίας που ήδη είναι οικονομικά **εξαπλάσια** ή και **οκταπλάσια** από την Ελλάδα.⁵

⁴ Η πρόβλεψη του ΔΝΤ για το ονομαστικό ΑΕΠ της Ελλάδας το 2025 ήταν περίπου **282 δισεκατομμύρια** τρέχοντα δολάρια ΗΠΑ, και για την Τουρκία περίπου **1,57 τρισεκατομμύρια** τρέχοντα δολάρια ΗΠΑ. Τα τελικά ετήσια στοιχεία ΑΕΠ για το 2025 θα είναι διαθέσιμα εντός του 2026 και πιθανώς να ενημερωθούν περαιτέρω στις αρχές του 2027 από την Παγκόσμια Τράπεζα. Στο μεταξύ, βάσει αυτών των προβλέψεων/εκτιμήσεων, προκύπτει ότι το ονομαστικό ελληνικό ΑΕΠ ως ποσοστό του τουρκικού είχε αρνητική δυναμική και το 2025, με τάση περαιτέρω μείωσής του από **18,85%** το 2024 (υποσημ. 1) σε **17,96%** το 2025. Σύμφωνα δε με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η πτωτική πορεία της Ελλάδας σε σύγκριση με την Τουρκία συνεχίζεται και αυτόν τον χρόνο (2026), κατά τον οποίο το Ελληνικό ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί μόνο 2% έναντι 4,2% της Τουρκίας.

⁵ Το παρόν είναι προσαρμοσμένη απόδοση εκ του πρωτοτύπου στην Αγγλική—«Executive Summary» με τίτλο «**Economic Divergence and the Greek-Turkish Balance of Power, 1974–2024**»—που περιέχει συνδέσμους σε πηγές και είναι ελεύθερα προσβάσιμο με το εξής DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18750222>